

Tisdagen den 28 februari

Kl. 15.00

§ 1 Om innebörden av uttalande rörande sparande och inköp av värdesäkra investeringsobjekt

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN erhöll ordet för att besvara Kurt Hugossons (s) den 10 februari anmälda fråga, 1977/78:294, och anförde:

Herr talman! Kurt Hugosson har – med åberopande av vissa av mig gjorda, men felaktigt återgivna uttalanden – frågat om jag anser det möjligt för vanliga löntagare, som åren 1977 och 1978 drabbas av stora reallöncörförsämringar "att köpa sig havskryssare och andra värdesäkra investeringsobjekt". Han har vidare frågat hur det är möjligt "att uppmana till återhållsamhet och sparsamhet och samtidigt uppmana folk att köpa lyxbåtar".

Då det gäller den första frågan, avseende vad Kurt Hugosson kallar värdesäkra investeringsobjekt, är det min bedömning att vårt lands inkomsttagare också under 1978 i betydande utsträckning kommer att placera sparade pengar i sådana objekt. Det för folk i allmänhet ojämförligt viktigaste torde vara en egen bostad – ett småhus eller en bostadsrättslägenhet. Enligt de bedömningar som gjorts i årets preliminära nationalbudget beräknas ca 37 000 småhus bli inflyttningsklara under 1978, och jag tror att den faktiska efterfrågan ligger på en ännu högre nivå. Detta torde i allmänhet inte ha att göra med några spekulationsmotiv, som Kurt Hugossons fråga möjligen antyder. I stället är det så att småhuset representerar en boendeform, som ett stort antal människor föredrar och i fråga om vilken det fortfarande, till följd av den bostadspolitik som tidigare fördes från socialdemokratiskt håll, finns en betydande efterfrågan som ännu inte kunnat tillgodoses.

Begreppet havskryssare, som Kurt Hugosson speciellt nämner i sin fråga, har jag själv inte använt i berörda sammanhang. Vad jag har talat om är "fritidsbåtar", ett betydligt vidsträcktare begrepp än det Kurt Hugosson av någon anledning föredragit att ägna sin uppmärksamhet åt. Fritidsbåtsutredningen uppskattade i sitt betänkande (SOU 1974:95) Samhället och fritidsbåtarna totalbeståndet av fritidsbåtar till 505 500. Antalet fritidsbåtar torde sedan dess ha ökat icke obetydligt. Jag nämnde i det anförande vid en båtmässa i Göteborg som Kurt Hugosson hänvisat till att antalet i år kanske kommer att uppgå till uppemot 800 000.

Det är emellertid, som jag också antydde i mitt anförande, troligt att försäljningen av fritidsbåtar kommer att minska med hänsyn till vårt lands ekonomiska läge och inte minst situationen på kreditmarknaden. Jag uttalade mot denna bakgrund förhoppningen att nedgången inte skulle behöva gå ut över sysselsättningen i Sverige och att produktionen skulle kunna upprätthållas genom att företagen i branschen i ökad utsträckning gick ut på den

---

Om innebörden av uttalande rörande sparande och inköp av värdesäkra investeringsobjekt

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om innebörden
av uttalande rö-
rande sparande
och inköp av vär-
desäkra investe-
ringsobjekt*

internationella marknaden och genom att de svenska tillverkarna ökade sina marknadsandelar i Sverige. Det skulle ge stöd till sysselsättningen på de orter där tillverkningen av fritidsbåtar sker. Jag vill också peka på det önskvärda i att svenska folket i ökad utsträckning väljer att stanna i Sverige under sin semester. Investeringar i fritidsstugor och fritidsbåtar medverkar till en sådan utveckling.

Svaret på Kurt Hugossons första fråga är alltså att jag anser det möjligt för vanliga inkomstagare som är beredda att sätta av en del av sina inkomster i ett målinriktat sparande att också fortsättningsvis skaffa sig värdesäkra investeringsobjekt av typen ett eget småhus eller en bostadsrättslägenhet. Jag bedömer det också som troligt att ökningen av antalet fritidsbåtar kommer att fortsätta om än i en långsammare takt än tidigare. Större delen av tillskottet av såväl småhus som fritidsbåtar kommer att efterfrågas av vad Kurt Hugosson kallar "vanliga löntagare".

Till svar på Kurt Hugossons andra fråga vill jag framhålla att jag inte "uppmangat folk att köpa lyxbåtar". Jag har däremot uttryckt en förmodan om att många människor, när de inte kan förverkliga alla konsumtionsönskemål, gärna prioriterar såväl den egna stugan som fritidsbåten, därlör att det i båda fallen är fråga om en långsiktig investering till gagn och glädje för vederbörande och hans familj. Jag har i det sammanhanget också uttalat en förhoppning om att antalet människor, som kan förverkliga sin dröm om en egen fritidsbåt, skall fortsätta att öka. Det torde finnas många sådana människor, inte minst i den valkrets som Kurt Hugosson representerar.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka ekonomiministern Gösta Bohman för svaret på mina frågor. Det var i form av en fråga jag tog upp dessa spörsmål, och jag har fått ett ovanligt långt svar. Måhända tyder detta på att jag har trampat på en öm tå.

Det görs i svaret gällande att jag skulle åberopa felaktigt återgivna uttalanden. Jag ber, herr talman, att få börja med ett direkt citat. Jag har fått utskriften av uttalandet från TV och från Dagens Eko och har tillgång till Gösta Bohmans manuskript, som jag skall be att få citera ordagrant: "Jag tror att när tiderna ter sig besvärligare än vanligt, när kraven på arbetsinsatser ökar, då kommer båten liksom den egna stugan att prioriteras. Då ökar behovet av avkoppling från stress och bekymmer. Då ligger rorkulten mjukare i handen än eljest."

När jag hörde detta kom jag att tänka på den gamle romerske kejsaren Pompejus' uttalande "Navigare necesse est, vivere non est necesse" – med andra ord "att segla är nödvändigt, att leva är icke nödvändigt".

Med hänsyn till den ekonomiska situationen vill alltså Gösta Bohman i detta läge gå ut och uppmana löntagarna att visa återhållsamhet och sparsamhet – det kräver vårt lands ekonomi. Samtidigt kan Gösta Bohman när han inviger båtmässan i Göteborg uppmana folk till direkt lyxkonsumtion; för att tillmötesgå båtproducenternas önskemål.

Vad det gäller här är till stor del lyxkonsumtion. Jag har i min fråga över

huvud taget icke nämnt bostadsproblemet; och jag tror att ekonomiministern är medveten om att vi från socialdemokratiskt håll i riksdagen i år har krävt ökat bostadsbyggande. Frågan om småhus och bostadsbyggande, som Gösta Bohman tar upp i sitt svar, har inte alls med det här spörsmålet att göra.

Man blir förvånad när Gösta Bohman säger: "Att lägga ner sina pengar i en båt är att placera dem varaktigt. Den välskötta båten ökar alltid i värde och i takt med eget arbete som läggs ned på båten." Det är naturligtvis riktigt men klingar mycket falskt för de löntagare som 1977 fick ett par procents reallöneförhöjning. I årets finansplan räknar Gösta Bohman med ytterligare reallöneförhöjningar för vanliga inkomsttagare. De förstår icke Gösta Bohmans uttalande att de nu skall spara och visa återhållsamhet samtidigt som han uppmanar dem att köpa dyra båtar.

Förvisso har jag ingenting emot, Gösta Bohman, att vanligt folk får möjligheter att skaffa sig fritidsstuga och fritidsbåt. Jag har tagit upp den saken interpellationsvägen med bostadsministern så sent som förra året. Men det klingar verkligen falskt när man gör uttalanden av detta slag i nuvarande ekonomiska situation. Jag hoppas att vår regering kan driva en annan ekonomisk politik som möjliggör en sådan konsumtion för vanliga löntagare, t. ex. för många av dem som bor i min egen valkrets och som ingenting högre skulle önska än att få en sådan möjlighet.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Kurt Hugosson klagade över att han fick ett långt svar. Jag tycker att han skall vara tacksam för det. Jag har en känsla av att han behöver upplysning om vad sparande innebär och om varför människorna egentligen sparar.

Jag vill också kritisera herr Hugosson. När han citerade mig strök han en mening som var viktig för sammanhanget, nämligen följande: "Då skjuter man annan verklig lyxkonsumtion åt sidan." Den meningen föredrog herr Hugosson att hoppa över, likaså underlät han att tala om att han i ingressen till den fråga som han ställde till mig uttryckligen tar upp icke bara fritidsbåtar utan också fritidshus, vilket motiverar att jag även berörde dessa.

Så till själva sparandet. Sparande är ju inte något självändamål. Man sparar inte pengar för att ligga på dem eller för att räkna slantarna utan man sparar dem i ett bestämt syfte – för att skapa trygghet inför oförutsedda händelser och för att öka sina tillgångar och därmed ytterligare förstärka sin säkerhet. Man kan spara i obligationer och andra värdepapper, många människor sparar också i varaktiga kapitalvaror som de inte kan köpa direkt för sin lön. De måste varje år lägga av pengar för att förverkliga sina drömmar, t. ex. en egen sommarstuga eller ett fritidshus, och detta anser jag vara både privatekonomiskt och samhällsekonomiskt fullt försvarligt. Det stämmer helt överens med det valfrihetens samhälle som jag är anhängare av och med de synpunkter på äganderätt som jag är beredd att stödja.

Jag vill tala om för herr Hugosson att i Sverige har i dag 75 % av alla vuxna medborgare tillgång till bil. Av dessa har 40 % därutöver fritidshus och fritidsbåtar. Det innebär alltså att i denna krets av ägare av fritidshus och

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om innebörden
av uttalande rör-
ande sparande
och inköp av vär-
desäkra investe-
ringsobjekt*

fritidsbåtar och bil är den ojämförligt största gruppen "vanliga löntagare".

Jag tycker att herr Hugosson skall vara tacksam över att människor är beredda att spara på det sättet för någonting som är varaktigt och som ger glädje åt familjen och möjliggör ett omhändertagande av familjen på ett sätt som vi verkligen behöver i dagens – som många anser – kalla och främmande samhälle.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag är naturligtvis tacksam, Gösta Bohman, för att jag får ett utförligt svar, för all den information som Gösta Bohman ger mig och för den magisterattityd som Gösta Bohman vill visa mig här. Men det som jag reagerar mot är att i svaret tas upp en hel del saker som över huvud taget inte har med min fråga att göra.

Självfallet skall man ha ett mål för sitt sparande. Men Gösta Bohman fick också frågan om det inte vore bättre att människor i stället för denna typ av lyxkonsumtion – för det var ju det det var fråga om, huvudparten av de båtar som visades på mässan var havskryssare – köpte sparobligationer. Detta går ju herr Bohman i andra sammanhang ut och pläderar för.

För övrigt vill jag hålla med om att det är vanliga löntagare som fått möjlighet att skaffa sig en stuga och en fritidsbåt. Men det människor oroar sig för i dag – med den ekonomiska politik som bedrivs i vårt land, där reallönerna försämras år efter år – är att de inte skall kunna behålla sin fritidsstuga, inte skall kunna skaffa sig den fritidsbåt som de så gärna vill ha.

Jag tycker också att det är ganska signifikativt att efter Gösta Bohmans anförande på båtmässan i Göteborg går nu båtproducenterna ut och säger: Vänd er till bankerna och låna pengar och köp båtar.

Som samhällsrepresentant i en bank följer jag naturligtvis riksbankens anvisningar om att vi inte skall låna ut pengar för konsumtion av detta slag. Det skulle vara intressant att veta om Gösta Bohman menar att vi i dagens läge skall medge en sådan form av utlåning och tillåta att denna typ av konsumtionskrediter beviljas.

Det är inget fel i att folk får möjlighet att skaffa sig fritidsstuga. Det är inget fel i att folk får möjlighet att skaffa sig fritidsbåt. Men det talet rimmar väldigt illa med den ekonomiska situation som vanliga löntagare befinner sig i, som en följd av den ekonomiska politik som regeringen bedriver.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Jag vill än en gång understryka att i ingressen till den fråga som herr Hugosson ställde angavs uttryckligen både fritidshus och fritidsbåtar. Därför tog jag upp båda dessa objekt för vanliga människors strävanden att skaffa sig varaktiga kapitalvaror. Jag anser fortfarande att i det valfrihetens samhälle som vi har är detta i allra högsta grad en värdefull verksamhet. Man minskar konsumtionen om man lägger ned pengar i något som är varaktigt. Det är dessutom särskilt naturligt att handla så i ett läge då, som herr Hugosson gjorde gällande, reallönerna urholkas år från år.

Jag skall för egen del, herr talman, avsluta denna debatt med att uttrycka den förvissningen att om alla de småföretagare i det län, från vilket herr Hugosson kommer, som sysslar med tillverkning av båtar och har småbåtsvarv, skulle anordna en utställning för att visa sina produkter så kommer de inte att be herr Hugosson att hålla invigningstalet.

Om innebörden av uttalande rörande sparande och inköp av värdesäkra investeringsobjekt

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Man frågar sig i vilka kretsar landets ekonomiminister rör sig när han i det rådande ekonomiska läget kan uppmana folk att spara, att köpa båtar och att köpa fritidshus. Människorna önskar naturligtvis ingenting högre än att de skulle kunna göra det, men uppmaningen klingar ju falskt i öronen på dessa människor när regeringen samtidigt driver en ekonomisk politik som innebär att de varje år får reallönförsämringar.

Det är detta som man har reagerat emot.

F. ö. vill jag beträffande det senaste inlägget säga till ekonomiministern att den svenska industri som producerar fritidsbåtar förvisso också bör få det stöd som erfordras. Dessa företag kanske också måste anpassa sin produktion till vanliga medborgargrupperns möjligheter att köpa fritidsbåtar.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Jag hade fel när jag nyss lovade att avsluta debatten. Jag vill än en gång – för säkerhets skull, så att inte några missförstånd skall kvarstå – tala om för herr Hugosson att jag inte *uppmånade* människorna att handla på det sätt, som han här kritiserat, utan att jag *uttryckte en förmodan* om att de skulle komma att prioritera just den typen av varaktiga varor, för sin egen och för sin familjs skull. Denna förmodan stämmer väl överens med den syn på enskilt sparande och ägande som vi har. Jag upprepar att 75 % av alla vuxna svenska medborgare i dag har tillgång till bil samt att 40 % utöver bil har fritidsbåt och fritidshus. Det säger en del om strukturen på ägarsidan att vanliga löntagare redan nu äger den ojämförligt största delen av fritidshusen och fritidsbåtarna. Jag hoppas att de skall få möjlighet att fortsätta att förverkliga sådana sparmål.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Det som Gösta Bohman nu avslutningsvis sade är alldeles riktigt. Det har naturligtvis blivit följden av den ekonomiska politik som bedrivits tidigare, då man kunnat öka reallönerna för vanliga människor så att de fått möjlighet att skaffa sig fritidsbåtar och fritidsstugor. Just nu är emellertid situationen sådan att folk måste dra åt svängremmen – det uppmanar ju Gösta Bohman parterna på arbetsmarknaden och de vanliga konsumenterna att göra i det här läget. Samtidigt uttrycker Gösta Bohman sig på det här sättet vid båtmässan i Göteborg.

Nu säger han: Jag har inte uppmanat dem, utan jag har bara gjort ett förmodande. Men då kan jag konstatera att båtproducenterna i dagarna går ut

med uppmaningen: Följ Gösta Bohmans råd! Investera i värdesäkra ting, köp båtar!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2 Om försöksverksamheten på Kumlaanstalten

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Kerstin Anderssons* i Kumla (s) den 9 februari anmälda fråga, 1977/78:291, och anförde:

Herr talman! Kerstin Andersson i Kumla har frågat mig när och vad jag avser att svara kriminalvårdsstyrelsen i anledning av styrelsens skrivelse med framställning om att starta viss försöksverksamhet vid kriminalvårdsanstalten Kumla.

Sedan år 1976 har kriminalvårdsanstalten Kumla varit föremål för en omfattande byggnadsmässig förändring i syfte att minska antalet intagna på de olika avdelningarna. Under återopande av detta har kriminalvårdsstyrelsen i skrivelse som inkom till regeringen den 31 oktober 1977 hemställt om sådana ändringar i kungörelsen (1974:248) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt att beslutanderätten i frågor som är mycket väsentliga för den intagne som frigång, möjlighet att under fritid vistas utanför anstalt, korttidspermission samt beslut om förflyttning till lokalanstalt skall flyttas från styresmannen till ett behandlingskollegium bestående av en del av personalen på avdelningen.

En särskilt tillkallad sakkunnig har sedan 1973 utrett frågan om möjligheten att till olika personalgrupper vid antalerna delegera beslut som rör behandlingen av de intagna. Den sakkunnige lämnade den 19 december 1977 betänkandet (SOU 1977:76) Personalen vid kriminalvårdens anstalter. I betänkandet berörs ingående frågan om delegation av styresmannens skyldigheter till annan personal i ärenden som här har berörts. Betänkandet innehåller också förslag till de lagändringar som behövs för att en sådan delegation skall kunna ske. Betänkandet har sänts ut på remiss. Remisstiden utgår den 15 augusti i år. Innan dess anser jag mig inte ha tillräckligt underlag för ett förslag till riksdagen om ändrade beslutsregler rörande behandlingen av dem som är intagna på kriminalvårdsanstalt.

KERSTIN ANDERSSON i Kumla (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret som justitieministern har lämnat på min fråga, även om det knappast kan kallas positivt.

Kriminalvårdsanstalten Kumla är en av våra största anstalter och har ofta stått i centrum för kriminalvårdsdebatten, särskilt i samband med rymningar och utbrytningsförsök. Anstalten projekterades av dåvarande fängsvårdens byggnadskommitté och innehöll till en början 435 platser.

Man var dock från fängsvårdsstyrelsens sida mycket tveksam till en anstalt av Kumlas karaktär, och dess värre har kritiken i många avseenden besannats

på ett olyckligt sätt. Jag finner det därför utomordentligt beklagligt att justitieministern intar en så negativ attityd mot det förslag till omorganisation som har utarbetats tillsammans med berörda personalorganisationer. Det är ju inte ofta som man kan involvera personalen i ett utredningsarbete av den karaktär som har förekommit på kriminalvårdsanstalten Kumla, och jag vet att man kommer att uppleva det här beskedet med stark besvikelse.

Redan när projektet presenterades 1976 angavs i kriminalvårdsstyrelsens skrivelse att Kumla skulle komma att arbeta på ett decentraliserat sätt och att en viss delegation av ansvar och befogenheter måste göras till resp. avdelningspersonal. På det viset skulle vård- och tillsynspersonalen dels bli avdelningsbunden, dels ges tillfälle att komma med i vårdarbetet på ett helt annat sätt än tidigare och också medverka i behandlingskollegierna.

När den förra regeringen anslog drygt 2 milj. kr. för påbörjande av detta projekt, så var det inte bara den byggnadsmässiga delen man tog ställning till utan även idén bakom organisationsförslaget. Jag vill alltså tolka den förra regeringens beslut att anslå drygt 2 milj. kr. till Kumla på det sättet att man accepterade kriminalvårdsstyrelsens förslag i dess helhet.

Jag vill erinra om att kriminalvårdsstyrelsen var enig i sin uppfattning när den avlämnade sin skrivelse till regeringen i oktober månad 1977. Dessutom vill jag påpeka att kriminalvårdsstyrelsens förslag innebär att man prövar sig fram i form av en försöksverksamhet. Härigenom skulle kriminalvårdsstyrelsen skaffa sig värdefulla erfarenheter från ett mer delegerat arbetsätt och vara bättre rustad när det gäller att bedöma de förslag till ändringar som personalutredningen föreslår.

Jag hade hoppats att justitieministern skulle visat större intresse för den här frågan, speciellt som de lokala personalorganisationerna, styresmannen och kriminalvårdsstyrelsen gemensamt funnit en bra arbetsmodell för omorganisationens genomförande. Man hade från personalorganisationernas sida stora förväntningar på den föreslagna omorganisationen, på vad den skulle komma att betyda i positiv riktning för både personal och intagna. Men i den situation där man nu befinner sig, utan behandlingskollegiets rätt att fatta beslut, upplever man verksamheten som arbetsam och tungrodd, och man känner stor besvikelse över att få arbeta med endast en del av det förslag som man har tänkt sig.

Kan inte justitieministern tänka sig att utnyttja remisstiden för att ge tillstånd till försöksverksamheten och få värdefulla erfarenheter, som skulle göra det lättare att sedan bedöma de förslag som personalutredningen har lagt fram?

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Det är inte så att jag eller regeringen intar en negativ attityd till förslaget om delegation. Detta ingår helt enkelt i den stora fråga som har tagits upp i det betänkande som lämnades i slutet av förra året och som nu är föremål för en omfattande remiss.

Det kan synas vara en lång remisstid, men det gäller mycket viktiga frågor, och det är av stort intresse att den berörda personalen får tillfälle att framföra

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om försöksverk-
samheten på Kum-
laanstalten*

... alla sina synpunkter. Innan dessa personalyttringar har kommit fram skulle det vara att föregripa utgången om jag här angav någon ståndpunkt i frågan.

Det är inte så enkelt att man försöksvis kan förordna om en sådan här delegation till ett behandlingskollegium. Enligt 60 § lagen om kriminalvård i anstalt kan regeringen förordna om överflyttning av kriminalvårdsstyrelsens befogenheter enligt lagen till tjänsteman inom kriminalvården, men av förarbetena till denna bestämmelse framgår att man avsett styresman, chef för riks- eller lokalanstalt och regionchef. Det är alltså mycket tveksamt om man utan att gå till riksdagen för att eventuellt få en lagändring kan få till stånd en delegation av den omfattning som avsågs i kriminalvårdsstyrelsens skrivelse.

KERSTIN ANDERSSON i Kumla (s):

Herr talman! Jag är inte ensam om att tro att regeringen skall kunna göra en sådan här författningsändring. Kriminalvårdsstyrelsen hade tydligen också den uppfattningen när det gäller den här försöksverksamheten att regeringen skulle kunna besluta om den ändring som måste till. Annars hade man väl inte sänt den här skrivelsen till regeringen.

Jag vill återigen trycka på att försättningen för att omorganisationen skall fungera – den startades i början av november 1977 – är att försöksverksamheten med beslutanderätt för behandlingskollegiet kommer i gång. Detta har ju både utredarna och kriminalvårdsstyrelsen starkt betonat.

Jag är medveten om att man håller på med en undersökning eller kanske snarare en utvärdering av hur den nya organisationen fungerar, men man kan inte få någon riktig bild av verksamheten när en så viktig del fortfarande fattas som just behandlingskollegiets rätt att fatta beslut.

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Det är fortfarande så att det i dag är för tidigt att bestämma sig slutligt för hur dessa regler om delegation skall utformas. Det är just detta som man skall få fram genom den nu pågående remissen, som det blir anledning att bedöma när den är slutförd.

KERSTIN ANDERSSON i Kumla (s):

Herr talman! Helt kort vill jag tala om för justitieministern att man på kriminalvårdsanstalten i Kumla upplever arbetet just nu som väldigt jobbigt och tungrott just för att man inte har den här delegerade beslutanderätten i den nya organisationen. Jag har hört yttranden som att det hade varit bättre att man aldrig fått omorganisationen genomförd när man inte har beslutanderätten hos behandlingskollegiet. Mycket besvärlig upplever man alltså arbetssituationen just nu.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om förbättrad fastighetsstruktur i Kopparbergs län

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara Ove Karlssons (s) den 16 februari anmälda fråga, 1977/78:305, och anförde:

Herr talman! Ove Karlsson har frågat mig varför jag inte vill medverka till att förbättra fastighetsstrukturen i Kopparbergs län och vilka åtgärder jag anser bör vidtas för att förbättra fastighetsförhållandena inom länet samt för att förhindra ytterligare ägosplittring.

Mitt svar är följande.

Det privata jord- och skogsbruket i Kopparbergs län kännetecknas av små och splittrade brukningsenheter. Detta försvårar en rationell skötsel av marken. Problemen inom länet förstärks genom att många fastigheter brukas med samäganderätt.

Den yttre rationaliseringen inom jord- och skogsbruket syftar till att förbättra fastighetsstrukturen vad avser såväl brukningsenheternas storlek som utformning. Samhället främjar via lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna den verksamheten genom rådgivning, ekonomiskt stöd, köp och försäljning av mark samt genom att med stöd av jordförvärvslagen hindra olämpliga förvärv. Vidare arbetar lantmäteriet med att förbättra fastighetsstrukturen genom mer omfattande fastighetsregleringar. Vid sidan av dessa på längre sikt verkande åtgärder förekommer på skogssidan samverkan i olika former mellan skogsägarna för att överbrygga de svårigheter som den rådande strukturen skapar.

Jag anser att det är mycket angeläget att de verksamheter jag här har nämnt fortgår och att insatser görs på de områden där störst effekt kan väntas. Det är vidare angeläget att arbetet samordnas mellan olika myndigheter på det sätt som föreslagits i Kopparbergs län. Den begäran om särskilt anslag för att förbättra fastighetsstrukturen som inkommit från länsstyrelsen i Kopparbergs län har dock inte kunnat tillgodoses. Det bör ankomma på vederbörande myndigheter att företa erforderliga prioriteringar inom ramen för tillgängliga resurser.

OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga även om jag inte är nöjd med det, eftersom det inte ser ut som om några särskilda medel skulle ställas till förfogande. Jag tycker vidare att jag har fått ett tunt svar på min andra delfråga.

Som jag framhållit i min fråga och som också jordbruksministern delvis erkänner i sitt svar råder i Kopparbergs län säkert landets i särklass svåraste fastighetsstrukturella problem. I stora delar av länet föreligger besvärande samäganderätter. Brukningsenheterna är små. Inte mindre än 20 % av all åkerjord brukas i enheter som är mindre än tio hektar. Andelen små brukningsenheter är särskilt stor i länets fyra nordligaste kommuner.

Inom det privatägda skogsbruket är förhållandena generellt sett sådana att samverkan i någon form är nödvändig. Förutsättningarna för samverkan är emellertid svaga – om inte rent av obefintliga – i de delar av länet där de

*Om förbättrad
fastighetsstruktur
i Kopparbergs län*

Tisdagen den
28 februari 1978

Om enhetlig prissättning på bensin och olja

enskilda markinnehaven är minst och ägostrukturen som mest splittrad. I dessa länsdelar är särskilda strukturförbättrande åtgärder absolut nödvändiga.

Tyngdpunkten när det gäller behovet av strukturförbättrande åtgärder ligger på storleksrationalisering och ägosanering. I vissa delar av länet är sannolikt storleksrationaliseringar som isolerad åtgärd en möjlig lösning. I andra delar framstår emellertid koncentrerade insatser som nödvändiga. Det gäller framför allt starkt uppsplittrade skogsmarker i avlägsna trakter. I dessa marker är bildandet av gemensamhetsskogar, som ju ger både arronderingsförbättringar och storleksrationalisering i ett sammanhang, den mest effektiva åtgärd som kan åstadkommas med rimlig insats av tid och pengar.

En övergripande målsättning för rationaliseringsverksamheten måste vara att dels trygga sysselsättningen för skogsarbetarna, dels säkerställa ett tillräckligt brukningsunderlag för de yrkesverksamma jord- och skogsbrukarna samt inte minst att främja en intensiv skogsskötsel för säkerställande av en långsiktigt hög och jämn virkesproduktion.

Jag vill understryka att det är nödvändigt med en förändrad fastighetsstruktur i Kopparbergs län. Kommer inte en sådan till stånd blir resultatet förödande. Situationen är sådan att åtgärder måste sättas in nu. De samhällsekonomiska förlusterna blir större ju längre man väntar. Som förhållandena är nu omöjliggörs ett rationellt skogsbruk på många håll. Detta är till skada för markägare, skogsarbetare, industri och inte minst samhället – med samhällsekonomiska förluster som följd. Det krävs personella resurser för att klara en förändring av fastighetsstrukturen och det krävs upplysning till de människor som berörs av en sådan. De ekonomiska insatser som krävs för att klara dessa åtgärder skulle vara väl använda pengar och skulle på sikt ge god avkastning, inte minst för samhället men även för de enskilda markägare som skulle beröras.

Min förhoppning är, trots det negativa svaret, att erforderliga medel omedelbart ställs till förfogande för förbättring av fastighetsstrukturen i Kopparbergs län. Ju längre man väntar desto dyrare blir det. Åtgärder måste vidtas nu, och det har också länsstyrelsen framhållit och krävt i sin framställning till regeringen den 16 maj 1977.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om enhetlig prissättning på bensin och olja

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Eva Winthers* (fp) den 16 februari anmälda fråga, 1977/78:307, och anförde:

Herr talman! Eva Winther har frågat mig när ett förslag om utjämning av prisskillnaderna på olja och bensin mellan olika delar av vårt land kan väntas.

Det är riktigt som Eva Winther nämner i sin fråga att regeringen har

tillkallat en särskild utredare med uppdrag att förutsättningslöst granska olika möjligheter att jämma ut prisskillnaderna på olja och bensin. Mer preciserat gäller det sådana prisskillnader som följer med det nu tillämpade systemet med Orts- och zontillägg. Utredningsmannen började sitt arbete i juli förra året.

Enligt vad jag har erfårit räknar utredningsmannen med att kunna slutföra sitt arbete under detta år. Först därefter kan regeringen ta ställning i denna fråga.

Om enhetlig prissättning på bensin och olja

EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret på frågan. Det är glädjande att handelsministern aktualiserat det här problemet igen genom att tillsätta en särskild utredningsman.

Min fråga är föranledd av att det i vårt land finns en stor regional orättvisa när det gäller prissättningen på bensin och olja.

De människor som bor mest avlägset och i stor utsträckning är hänvisade till sin egen bil för att komma någonstans får f. n. betala det högsta priset för bensen, och de som bor i de delar av vårt land som har ett hårt och kallt klimat med en lång eldningsäsong får betala det högsta priset för sin eldningsolja.

Värmebehovet på olika breddgrader av landet är ju helt beroende av klimatet, där kyla, blåst och luftfuktighet inverkar. Luleå t. ex. har ett värmebehov som är 63 % högre än Malmös och 40 % högre än Stockholms.

Eldningsäsongen är i Norrlandslänen betydligt längre än söderut. I Norrbotten är vissa år också somrarna så kalla att man vissa dagar måste ha värmen på.

Grundpriset på olja är 635 kr./m³. Man har sedan ett pålägg som gör att eldningsoljan i Malmö kostar 657 kr./m³, och maximipriset i hela Malmöregionen är 674 kr./m³. I Luleå är priset 659 kr./m³, i Kiruna hela 711 kr./m³. Till dessa priser kommer den långa eldningsäsongen.

Statens pris- och kartellnämnd lade 1975 fram ett förslag till upphävande av regionala och lokala prisskillnader på oljeprodukter i konsumentledet. Förslaget fick ett blandat mottagande av remissinstanserna och genomfördes aldrig av socialdemokraterna – till stor besvikelse för många, bl. a. pensionsnäringsföreningen i Gällivare, som skrev till LO och påtalade att dessa orättvisa förhållanden drabbar de lågavlönade i allmänhet och pensionärerna i synnerhet.

När det gäller bensinpriserna är inte skillnaderna så stora, men de finns, och de slår hårt i län med långa avstånd – och inte bara i län utan också i kommuner, t. ex. i min egen kommun, där de som bor i Karesuando har 18 mil till centralorten Kiruna. Det är verkligen hög tid att vi gör något åt detta.

Det är givet att handelsministern inte kan göra någonting förrän förslaget föreligger. Jag vill vädja till handelsministern att inte, när förslaget kommer, låta det ligga utan att göra någonting åt saken. Det är väldigt viktigt att vi

verkligen får ordning på detta. Det gäller vår solidaritet med människor i de mest avlägsna delarna av vårt land.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om de privatdrivna varvens konkurrensförhållanden

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Birger Rosqvists* (s) den 13 februari anmälda fråga, 1977/78:295, och anförde:

Herr talman! Birger Rosqvist har frågat mig om jag är beredd att medverka till att statens engagemang i svensk varvsrörelse sker på så sätt att de mindre och medelstora privatdrivna varvens konkurrensförhållanden ej försämraras.

Det statliga stödet till svensk varvsindustri lämnas i form av avskrivningslån och garantier. Svenska Varv AB har därutöver erhållit kapitaltillskott i olika former, bl. a. för att kapacitetsminskningen inom koncernen skulle kunna ske i socialt acceptabla former.

De små och medelstora privata varven har i förhållande till antalet anställda hittills fått en större andel av det generella stödet än den statliga varvskoncernen.

Den framtida utformningen av det statliga stödet till varvsindustrin övervägs f. n. av den arbetsgrupp som analyserar de svenska varvens situation. En utgångspunkt för dessa överväganden är självfallet att ett eventuellt framtida stöd inte skall snedvrída konkurrensen mellan olika svenska varv.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga, särskilt för den sista meningen där industriministern säger att "ett eventuellt framtida stöd inte skall snedvrída konkurrensen mellan olika svenska varv".

Varvsindustrin är i dag i ett akut krisläge, och det råder på många håll stark oro för den fortsatta utvecklingen. Varven är stora arbetsplatser och betyder mycket för sysselsättningen. Fartygsbyggande kräver stora insatser och mycket kapital. De stora varven som tidigare har varit i privat ägo har, för att räddas från omedelbar nedläggning, måst övertas av staten. Stora statliga kapitaltillskott har lämnats. Men lönsamma kontrakt på nybyggnader har i stort sett utblivit. Vissa nedläggningar har skett och ytterligare nedskärningar kan väntas. Man söker efter olika lösningar för att bevara så mycket som möjligt av sysselsättning och produktion.

Vad jag nu har sagt gäller främst de varv och koncerner som tämligen ensidigt – det kan man väl säga så här efteråt – har haft sin produktion inriktad på större tanktonnage. Nu har staten gått in med stöd och försöker på olika sätt stimulera till produktion av annat tonnage – mindre tankfartyg, roll-on-roll-off-fartyg för närtrafik och kusttonnage. Men då kommer man in på de

områden som de små och medelstora privatägda varven har sin produktion inriktad på. Där har man hittills kunnat driva en verksamhet på något så när företagsekonomisk basis. Man har kombinerat nybyggen och reparationer. Varv av den här sorten har också varit knutna till rederier som har specialiserat sig på Nordsjö- och Östersjötrafik med tankfartyg och lastfärjor.

Men nu börjar man bli orolig, och det gäller såväl dessa varvs personal som varvsägare, kommuner med varv och berörda redare. Det stöd som staten nu lämnar till storvarven används för produktion inom den marknad som tidigare var lagom för de små och medelstora varven. Det leder till överetablering inom denna sektor, och följderna blir problem även i Oskarshamn, Kalmar, Falkenberg och Lödöse, där sådana här varv är belägna. Man kanske tillfälligt löser en del av problemen för storvarven, men man skapar flerfaldigt större problem på andra håll där produktionen tidigare utan statlig hjälp har kunnat hållas i gång. Det kan inte gagna någon om man flyttar på problem från ett håll och gör dem större på ett annat håll.

Det stöd som staten lämnar till en bransch som på vissa håll är i kris måste vara så neutralt att det inte rycker undan tillvaron för andra. De små och medelstora varvens personal och ägare anser att anbud på nybyggen och reparationer från statligt stödda varv visar att de till varje pris tar en offert. De sluter kontrakt som innebär betydande förluster bara för att få bygga eller reparera. Det finns då ingen möjlighet att hänga med för varv som lever under villkoret att något så när få debet och kredit att gå ihop.

Det förslag om varvsindustrin som näringen nu väntar på i form av en regeringsproposition måste ta hänsyn till de små och medelstora privatägda varven och deras situation. Där finns inte några stora möjligheter till nedbantning. Dessa varv drivs på ett sådant sätt och med en förhållandevis så liten personalstyrka att verksamheten, om den skall bedrivas affärsmässigt, inte kan minskas. Då blir de inga varv längre.

På Oskarshamnvarvet gjorde sig nödvändigheten av rationalisering gällande redan för flera år sedan. Antalet anställda har där minskats från 1 200 till 600. Och varvet lever i dag. Men skall det fortsätta att leva får inga stora konkurrensrubbingar ske.

Vill industriministern medverka till att dämpa den oro som finns hos fackklubbarna vid Oskarshamnvarvet och liknande varv? Vill industriministern medverka till att sådana varv som jag har nämnt även i fortsättningen får möjlighet att ge sysselsättning i sina regioner?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag sade i mitt svar att vi inte är beredda att medverka till att den omstrukturering som måste ske av varvsnäringen går ut över någon bestämd grupp av varv. De åtgärder som vidtas måste alltså vara konkurrensneutrala.

Till bilden hör – och det bör Birger Rosqvist notera – att den snabba nedtrappning i kapaciteten på varvssidan som vi har att motse som en ofrånkomlighet gäller de stora varven, som producerar tanktonnage och

*Om åtgärder för
att förbättra syssel-
sättningsläget för
industrier som
tillverkar lok och
vattenturbiner*

bulkfartyg. Den gäller alltså inte de små varven. Redan i detta ligger ett positivt besked till de små varven, att det inte är där som jag för min del anser att bantningen skall ske.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Oron finns i dag, och jag hoppas att det svar som industriministern nu lämnat kan hjälpa till att dämpa den oron.

I det senaste numret av Svensk Sjöfarts Tidning – Redareföreningens tidning – finns många artiklar som handlar just om detta problem. En artikel har en rubrik som lyder: "Statlig priskonkurrens kan ta död på de mindre och medelstora varven." Man anser alltså att man i dag befinner sig i en situation där man mycket hårt känner av konkurrensen från de varv som tidigare byggde de stora tankfartygen men som nu söker sig ut på den marknad som de mindre och medelstora varven tidigare har arbetat på. Man har en känsla av att de priser som de statliga varven offererar inte är affärsmässigt betingade. De mindre och medelstora varven får därför svårt att konkurrera, och det har därför skett överflyttningar från de små varven till de större, som av någon anledning kan bygga väsentligt billigare.

Det gäller naturligtvis att skapa sysselsättning i de områden där de stora varven finns. Men det gäller naturligtvis att trygga framtiden och jobben även för dem som på mindre orter jobbar på de medelstora varven – och det är dessa människor jag har att värna om.

Om det nu är statsmakternas mening att dessa småvarv skall få möjligheter att finnas kvar, är det naturligtvis bra om man så snart som möjligt vidtar åtgärder för att minska den konkurrensnedvridning som det nuvarande systemet medför. Det dröjer ju ända till hösten innan vi får en varvproposition och ännu längre innan förslagen i denna kan genomföras. Det är mycket möjligt att de mindre och medelstora varven har svårt att klara sig så länge, om denna snedvridning i konkurrensen får bestå ända till dess.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget för industrier som tillverkar lok och vattenturbiner

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Hilding Johanssons* (s) den 14 februari anmälda fråga, 1977/78:298, och anförde:

Herr talman! Hilding Johansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidtaga för att förbättra sysselsättningsläget vid industrier som tillverkar lok och vattenturbiner, exempelvis Bofors-Nohab i Trollhättan.

Lok tillverkas av ASEA-företaget AB Hägglund & Söner i Örnsköldsvik och Bofors-Nohab i Trollhättan. Vattenturbiner tillverkas av AB Karlstads Mekaniska Werkstad i Kristinehamn och Bofors-Nohab i Trollhättan.

Det finns i dag ingen anledning att av strukturskäl stödja verksamheten

inom lok- eller vattenturbinindustrin på annat sätt än inom ramen för gängse näringspolitiska medel. Enligt vad jag har inhämtat avser statsrådet Johansson att föreslå regeringen att till riksdagen lägga fram en proposition med förslag om visst stöd till små vattenkraftverk, m. m. Om riksdagen beslutar i enlighet med detta förslag kan det väntas påverka sysselsättningen i de företag som tillverkar vattenturbiner.

Sysselsättningspolitiska skäl talar för att sysselsättningen inom en arbetsmarknadsregion ses över i sin helhet. Regeringen har beslutat att uppdra åt länsstyrelserna i elva län, som berörs av strukturomvandlingen i vissa branscher, att bilda grupper, som skall se över sysselsättningsläget och möjliga åtgärder för att finna ersättningsysselsättning till de berörda kommunerna. Alla de tre kommuner där lok och vattenturbiner tillverkas omfattas av denna verksamhet. Grupperna kommer fortlöpande att till en samordnande arbetsgrupp inom kanslihuset rapportera såväl aktuellt sysselsättningsläge som förslag till projekt som kan ge nya arbetstillfällen.

HILDING JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret, men jag kan inte vara nöjd med dess innehåll.

När det gäller det företag som jag har haft störst möjlighet att följa, Bofors-Nohab i Trollhättan, har det där skett en inskränkning av antalet anställda. I augusti meddelade företagsledningen att arbetsstyrkan skulle skäras ned med 240 man, och efter förhandlingar stannade varslat vid 80. Det har skett uppvaktningar hos industriministern, och industriministern har mottagit ett flertal skrivelser. För två månader sedan deltog jag själv i en uppvaktning tillsammans med de anställda vid företaget. Då fick vi intrycket att regeringen avsåg att göra någonting, men ingenting har gjorts från regeringens sida. Däremot har det nu utfärdats varsel för 325 man. Om man till detta fogar den naturliga avgången innebär det en minskning av antalet arbetstillfällen med 430.

I det här fallet har regeringen möjlighet att göra någonting. Den kan t. ex. lägga ut beställningar – de produkter jag nämnt har staten anledning att skaffa sig. Regeringen har möjlighet att minska avgången av personal och därmed arbetslösheten. Man kan uppehålla hemmabasen för viktiga och kända industriprodukter, och man kan bevara ett tekniskt kunnande som kan vara till stor nytta för framtiden.

I dagens svar säger emellertid industriministern rakt ut att det inte finns någon anledning att av strukturskäl stödja verksamheten inom lok- eller vattenturbinindustrin på annat sätt än inom ramen för gängse näringspolitiska medel. Det uttalandet av industriministern kommer de anställda att uppleva som en kalldusch. Det hjälper inte att industriministern hänvisar till att enligt vad han inhämtat statsrådet Johansson kommer att föreslå ett visst stöd till små vattenkraftverk, s. k. minikraftverk. En sådan åtgärd ger sysselsättning åt ett mycket litet antal människor. Inte heller skapas någon entusiasm genom att industriministern säger att det skall bildas grupper som skall se över sysselsättningsläget och de åtgärder som är möjliga för att finna

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

---

*Om åtgärder för
att förbättra syssel-
sättningsläget för
industrier som
tillverkar lok och
vattenturbiner*

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om åtgärder för
att förbättra syssel-
sättningsläget för
industrier som
tillverkar lok och
vattenturbiner*

ersättningssysselsättning inom det berörda området. Sådant blir bara tomt prat och ingenting annat.

Från denna talarstol talas ibland om att ett svar har dämpat oron. Tyvärr måste jag konstatera att det svar jag nu fått har ökat oron.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Hilding Johansson överraskar mig genom att från kammarens talarstol ge till känna en avsevärt förändrad syn på problemen jämfört med den han hade vid vårt samtal under den uppvaktning han hänvisar till. Vi var då i stort överens om att branschen, som ju representeras av ett fåtal företag, inte har strukturproblem i detta ords egentliga innebörd, utan problem till följd av en vikande marknad och att därför statens insatser borde inriktas på att försöka främja avsättningen för företagets produkter.

Arbetet med detta pågår. Propositionen med förslag om stöd till de mindre kraftverken är från den synpunkten ett mycket väsentligt steg i den riktningen. Jag delar inte alls Hilding Johanssons pessimistiska uppfattning om att detta inte skulle ha någon större betydelse för sysselsättningen vid de här industrierna, utan jag tror tvärtom att det har en betydande effekt.

När det gäller frågan om marknadsförändret av lok har regeringen gjort betydande ansträngningar framför allt på exportmarknaden för att stödja de företag som är verksamma inom detta område. Detta har givit vissa effekter, men man skulle naturligtvis önska att de varit större. Regeringen har också gjort klart för sig vilka möjligheter SJ har att tidigarelägga beställningar och funnit att man där arbetar inom en begränsad marginal. Regeringen har alltså gjort betydande insatser, och jag tycker att Hilding Johanssons uttalande om att det arbete som bedrivs i de här grupperna på länsplanet närmast är tomt prat är att ta till överord som jag hoppas att Hilding Johansson vid närmare eftertanke beklagar.

HILDING JOHANSSON (s):

Herr talman! Det finns möjligheter för de grupper som Nils Åsling nämnde sist i sitt anförande att tillsammans med regeringen föra en sådan politik att mina farhågor kommer på skam. Men först sedan ni gjort detta skall jag uttrycka mig positivt om dem. Vi räknar alltså med att industriministern ser till att man får ersättningsindustrier, exempelvis i Trollhättan.

Jag skall inte ta upp någon längre diskussion med Nils Åsling om vad som menas med strukturproblem. Vi kanske kan vara överens om att det här gäller beställningsproblem. Men dessa beställningsproblem drabbar de anställda väldigt hårt. Om företagen inte får beställningar hjälper det inte vad man än säger om att den svåra situationen inte beror på strukturproblem. De behöver beställningar, och jag skulle vilja säga att det ger staten sällsynta möjligheter att lägga ut beställningar. Vi behöver vattenturbiner, vi behöver lok. Vi behöver inte gå till andra länder för att få beställningar på dessa saker. De beställningarna är bra i och för sig, men här har staten ett sällsynt tillfälle att lägga ut beställningar och lösa de här problemen till en del.

Naturligtvis har även de mindre kraftverken sin betydelse. Men vi skall

inte överskatta dem. De kan ge sysselsättning bara åt ett mycket begränsat antal människor, medan däremot de stora kraftverken – t. ex. ett kraftverk i Kalixälven – skulle ge helt andra sysselsättningsmöjligheter.

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Nu känner jag bättre igen den vänlige och saklige Hilding Johansson.

Det är alltså fråga om en vikande marknad för de här industrierna. Det är samma problem som gäller för stora delar av verkstadsindustrin i övrigt. Skulle vi göra det så lätt för oss att staten bara kunde gå in och handla upp utrustning skulle vi kunna lösa problemen, men situationen är den att många industrier och många orter här i landet har krav på stöd i det här avseendet. Staten måste alltså prioritera sina insatser. Vi har gjort betydande insatser på det här området, och mera kommer. Propositionen om stödet till de mindre kraftverken innebär också ett ökat samhällsåtagande av betydande omfattning, och SJ:s bedömning av behovet av lok har vi pressat så långt det över huvud taget är möjligt.

Jag är också tacksam över att Hilding Johansson slår till reträtt när det gäller arbetsgrupperna. De har tillkommit, inte minst efter krav från fackföreningsrörelsen, för att försöka samordna insatserna på alla de problemområden vi nu har. Jag tycker man skall låta grupperna arbeta utan att på det vårdslösa sätt som här skedde ge intryck av att de bara kommer med tomt prat. Vi är från regeringens sida beredda, när grupperna presenterar konkreta förslag, att noggrant och med omsorg överväga förslagen och försöka hjälpa till att lösa de problem de här orterna har med sysselsättningen.

Om åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget för industrier som tillverkar lok och vattenturbiner

HILDING JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill ta upp tre saker.

För det första anser jag att det föreligger behov av beställningar. Oavsett arbetslöshetssituationen har staten behov av att köpa lok och att skaffa vattenturbiner. Men kanhända man är oense även på den punkten när det gäller energipolitiken, och den förlamning som drabbat regeringen på andra punkter av energipolitikens område har kanske flyttats över även till vattenturbinerna.

För det andra skall jag försöka finna en positiv läsart när jag bedömer vad Nils Åsling har skrivit, nämligen att man inte av strukturskäl skall stödja verksamheten inom lok- och vattenturbinindustrin. Låt oss då stryka detta och komma till den positiva meningen att med hänsyn till statens egna behov regeringen skall stödja denna verksamhet. Kanske vi kunde bli överens om det. Då skall jag gärna ge upp struktursynpunkten.

För det tredje slår jag till reträtt först den dag jag ser resultat av dessa gruppers verksamhet. Till dess skall jag försöka att animera dem till insatser, bl. a. genom inlägg från denna talarstol.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag avslutningsvis bara kort notera, att det knappast kan vara ett uttryck för någon handlingsförlamning – eller vad nu Hilding Johansson kallade det – i regeringens energipolitik att man nu har för avsikt att lägga fram en proposition, som gör det möjligt att utnyttja de många småfall som vi har här i landet och som är en outnyttjad energireserv. Förhoppningsvis kommer detta dessutom att ge turbinindustrin betydande arbete.

HILDING JOHANSSON (s):

Herr talman! Med det intresse som jag har förstått att statsrådet Johansson har för det här hade jag nog väntat mig att det skulle ha kommit en proposition tidigare, men den har dröjt.

F. ö. skulle det ge ännu mera sysselsättning och betyda ännu mera för vår energiförsörjning, om vi också kunde få bygga ut vattenfall av litet större ordning med litet större kraftverk.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om åtgärder för att främja sysselsättningen i Borås

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Rune Carlsteins* (s) den 20 januari anmälda interpellation, 1977/78:119, och anförde:

Herr talman! Rune Carlstein har frågat mig om jag vill lämna en redogörelse för vad som förevarit i fråga om Scan Västs planer på att lägga ner sin verksamhet i Borås, och om jag avser att vidta några åtgärder i syfte att behålla sysselsättningen i Borås.

Scan Väst har meddelat att man avser att lägga ner nuvarande stycknings- och förädlingsverksamhet i Borås och Göteborg och bygga nya moderna anläggningar. På grund av den stora betydelse Scan Väst har för sysselsättningen i Borås har jag genom etableringsdelegationen till Scan Västs företagsledning framfört det angelägna i att investeringen görs i Borås. Etableringsdelegationen har haft ett flertal samtal med Scan Västs företagsledning i frågan. Företaget har dock med hänvisning till interna utredningar underrättat mig om de företagsekonomiska nackdelarna med en lokalisering av verksamheten till Borås. De kostnadsnackdelar företagsledningen uppger är av en sådan omfattning att staten inte med tillgängliga stödformer kan påverka företagets beslut om lokalisering till Göteborg.

Den aktuella och långsiktiga sysselsättningssituationen i Borås har medfört att regeringen fattat två beslut av betydelse för kommunen. Regeringen beslöt således den 3 november 1977 att Borås fram t. o. m. den 30 juni 1979 skall ingå i den s. k. grå zonen. Den 1 december 1977 gav vidare regeringen vissa länsstyrelser, bl. a. den i Älvsborgs län, i uppdrag att tillsätta speciella grupper för att samordna arbetet med att finna ersättningssysselsättning till

de kommuner som drabbas av strukturomvandlingen i vissa branscher. Gruppen i Älvsborgs län har börjat sitt arbete. Jag kommer att föreslå att regeringen föreslår riksdagen att särskilda resurser tilldelas grupperna så att de kan utveckla ett aktivt arbete.

Regeringen har vidare tillsatt en arbetsgrupp, med anknytning till etableringsdelegationen i industridepartementet, för att samordna de förslag som grupperna i de berörda länen framför. Regeringen kommer alltså att fortlöpande följa utvecklingen i Boråsområdet. Jag avser dessutom att föreslå regeringen att uppdra åt Statsföretag att medverka till att söka ersättningsproduktion till bl. a. Västsverige.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation. Anledningen till den är oron för sysselsättningssituationen i Boråsområdet och givetvis också den uppmärksamhet som Scan Västs beslut att lägga ner sin verksamhet i Borås har väckt.

Situationen i Borås är ytterligt pressad. Beklädnads Boråsavdelning redovisar nu en arbetslöshet på 7 %. Samtidigt vet vi att det föreligger risker för omfattande avskedanden, bl. a. hos Rydboholmsbolaget. Det av riksdagen godkända avtalet för den grundtextila tillverkningen medför 130 färre jobb. Samma företag har varslat ytterligare 75 anställda vid sitt beredningsverk, delvis som en följd av det tidigare beslutet.

På riksdagens bord ligger regeringens förslag om ett statligt tekoföretag med bl. a. Algots, Eiser och SweTeco som ingående företag. Förslaget förutsätter att 1 500–2 000 anställda kommer att avskedas senast 1979. Ledningen för den nya statliga bolagsbildningen har redan varit ute och meddelat att det blir ofrånkomligt med 2 000 avskedanden och att det måste gå snabbare än vad som har förutsatts i propositionen.

Motionsledes har vi framfört invändningar mot uppläggningsen, och vi får väl i sinom tid tillfälle att diskutera frågan efter sedvanlig utskottsbehandling.

Jag har tagit upp de här förslagen därför att de kommer, om de genomförs enligt regeringsförslaget, att ytterligare försämra sysselsättningsläget i Borås kommun.

Nu är det inte bara tekobranschen som har det svårt i Boråsområdet. Genom nedgången för teko drabbas även övriga yrkesområden, såsom handeln, byggbranschen, byggfirmor osv. När därför Scan Väst nu beslutat att lokalisera bort 175 jobb i Borås drabbar det mycket hårt, därför att varje sysselsättningstillfälle som inte är knutet till den helt dominerande tekobranschen har stort värde för regionen.

Jag är medveten om att företagsekonomiska kalkyler är svåra att rucka på. Dessutom är ju situationen den, att företaget i fråga vägrat ge offentlighet åt hur beräkningarna är gjorda. Vilka bud om insatser som kommunen resp. industridepartementet varit villiga att ge för att åstadkomma ett för Borås kommun bättre alternativ har heller inte redovisats, och det redovisas inte i industriministerns svar på min interpellation.

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

Påståendena som har figurerat i pressen att det skulle vara 3-4 milj. kr. fördelaktigare med den beslutade omlokaliseringen, per år räknat, är därför omöjliga att sakligt granska, då faktaunderlaget saknas. Nu har företaget på ett eget företagsekonomiskt internt underlag tagit beslutet. Givetvis borde även andra skäl ha varit med och diskuterats i sammanhanget.

Scan Väst är en del av jordbrukskooperationen. Samma jordbrukare som styr jordbrukskooperationen har ett avgörande inflytande inom centerpartiet. Centern har aldrig försummat något tillfälle att tala för decentralisering. Det kan knappast vara ett inslag i decentraliseringssträvandena att lägga ned fabriken i Borås för att bygga en ny centralt i Göteborg.

Centerns lokalorganisation i Borås, med kommunfullmäktiges ordförande i spetsen, har också känt sig illa berörd och i ett uttalande sagt sin mening, som jag skall be att få ta till protokollet:

”Styrelsen för Borås kommunorganisation av Centern har med mycket stor förvåning tagit del av det offentliggjorda centraliseringsbeslutet av Scan Västs verksamhet från Borås till Göteborg. Beslutet drabbar vår kommun på ett mycket olyckligt sätt och tragiken för de anställda måste vara stor. Att ställas utan arbete i en kommun, där redan 5 700 människor saknar reguljärt arbete, är ingen avundsvärd lott. Det är anmärkningsvärt, att bondekooperationen med sina decentralistiskt inställda medlemmar kan fatta ännu ett centraliseringsbeslut.

Uppenbarligen är det så att föreningens medlemmar i vår kommun kommer att indirekt drabbas genom nedläggningens konsekvenser för den kommunala ekonomin. Därtill drabbas bondekooperationen av en icke obetydlig goodwillförlust.

Vi kan i viss mån förstå, när konkurshotade företag av konkurrensskäl tvingas vidta liknande åtgärder. Sådana skäl kan vi inte finna för Scan Västs åtgärder.

Borås kommun har givit företaget synnerligen välvilliga erbjudanden om värdefull tomtmark. Det åligger nu Scan Väst att visa personalpolitiskt och regionalpolitiskt ansvar.

Besvikelsen bland Centerns medlemmar i Borås är oerhörd. Vi beklagar likaså företagsledningens ställningstagande.

Framtidens samhälle kräver decentralisering inte centralisering.

Borås den 9 januari 1978

Evert Josefsson

Ordf. i Borås kommunorganisation av centerpartiet”

Man kan förstå att besvikelsen bland centerns medlemmar i Borås är oerhörd, men det är ju ingalunda första gången som strikt företagsekonomiska synpunkter får fälla avgörandet, när bondekooperationen fattar sina beslut.

Men det finns också andra skäl som borde ha varit med i debatten. Industriministern brukar inte försitta något tillfälle att tala om företagens sociala ansvar. Den s. k. Åslingdoktrinen, gäller inte den för ett lönsamt

storföretag inom jordbrukarnas föreningsrörelse? Det finns i varje fall ingen antydning i interpellationssvaret om att den frågan varit uppe till diskussion i de samtal som förts med företaget.

Nu är det väl en smula luddigt vad den här doktrinen egentligen går ut på. Men industriministern har medverkat vid Sveriges Aktiesparares riksförbunds årsmöte 1977 och där utvecklat sina tankar. Jag förmodar att vad som gällde då gäller fortfarande. Och vad hade då industriministern att säga om företagens ansvar enligt den broschyr som Sveriges Aktiesparares riksförbund haft vänligheten att ge ut? Jag citerar:

”Tanken med den s. k. Åslingdoktrinen är ju att företag med resurser, med marknadskunnande, med tekniskt kunnande, med skickliga verkställande direktörer etc. är bättre skickade än våra administratörer att klara strukturförändringarna på en ort. I den arbetsfördelning som finns i samhället, där samhället alltid är berett att ta sista ansvaret, måste företaget också känna sitt ansvar. Går man ur en driftplats så är det företaget i första hand som har ansvaret för de anställda. Det är en del av det sociala kontrakt man har undertecknat när man etablerar sig på orten.”

Min fråga blir närmast: Hur skall man nu få Åslingdoktrinen att praktiskt fungera i det föreliggande fallet? Var går gränsen för det sociala kontraktet? Företaget har enligt pressen uppgivit att det kostar 3-4 milj. kr. mer i Boråsalternativet. Om det hade kostat 1 eller 2 milj. kr., hade det då kunnat sägas att det ryms inom det ”sociala kontraktets ram”?

Det vore bra om industriministern klarade ut vilka anspråk man nu kan ställa på Scan Väst enligt den s. k. Åslingdoktrinen. Intressant vore också att veta vad som gäller för ett lönsamt storföretag inom jordbrukarnas föreningsrörelse. Industriministern har ju enligt den föreliggande broschyren sagt att det är litet skillnad, om det är ett lönsamt storföretag eller om det är ett litet företag. Nu har 175 personer blivit varslade om uppsägning från sina anställningar i Borås.

En tredje faktor som borde ha varit med i övervägandena är de speciella förhållanden som råder i Borås kommun. Under en tioårsperiod har i runt tal 10 000 arbetsplatser försvunnit bara inom tekoindustrin. Borås behöver varje arbetstillfälle som finns kvar. Regeringen har beslutat, som också framhållits i interpellationssvaret, att man skall göra särskilda insatser i Borås kommun för att tillföra kommunen nya arbetstillfällen. Det måste då rimligen också vara ett mål att bevara den sysselsättning som redan finns i Borås.

Företaget i fråga har genom sitt handlande motarbetat varje försök att åstadkomma en konstruktiv diskussion om vad som kan göras för att man skall kunna behålla arbetena i Borås. Nu har ärendet blivit ett expeditionsärende, behandlat endast från strikt företagsekonomiska synpunkter utan hänsyn till de anställda eller till lokala svårigheter. Man tycker att det borde ha varit ett anständighetskrav att styrelsen före beslutet redovisat sitt beslutsunderlag, men så har inte skett. Därför kvarstår också misstanken att utredningen från början varit styrd, att målet hela tiden har varit att lägga ned fabriken i Borås och att alla andra lösningar har varit ointressanta. Om inte så varit fallet hade en del andra uppgifter varit intressanta att få med i bilden,

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

exempelvis en tomt- och fastighetsuppställning med Borås kommun och omfattningen av statens insatser när det gäller lokaliseringstöd. Nu har vi inte fått några sådana redogörelser. Företagsledningen har i stället sedan beslut fattats låtit förstå, att om Borås kommun varit mer på alerten, hade styrelsen övervägt Boråsalternativet noggrannare. Det är det besked man ger vid presskonferenser sedan man beslutat om att lägga ned fabriken i Borås. För de 175 som mister sina arbeten i Borås kan det inte vara särskilt lustigt att höra sådana uttalanden från företagsledningens sida.

Nu har industriministern redovisat att etableringsdelegationen haft flera samtal med Scan Väst men att företaget hänvisat till interna utredningar som påvisar nackdelar med lokalisering av verksamheten till Borås. Eftersom industriministern har framhållit det angelägna i att investeringen görs i Borås, har vi tydligen inte några skilda uppfattningar i den delen. Men man kan konstatera avsaknaden av tillräckliga styrmedel. Beslutet att hänföra Borås till den s. k. grå zonen är tydligen inte tillräckligt. Jag skulle vilja fråga industriministern, om man kan vänta ytterligare insatser från regeringens sida för att på det sättet förbättra Borås kommuns möjligheter att dels behålla sin industri, dels få dit ny industri.

Industriministern hänvisar också till att det i Älvsborgs län har bildats en särskild arbetsgrupp för nylokalisering av företag till länet och att han kommer att föreslå att den gruppen tillförs särskilda resurser. Det låter positivt, men det vore ännu bättre om industriministern något utvecklade tankarna bakom förslaget. Avses med "särskilda resurser" möjligheter att driva och administrera gruppens verksamhet, eller innebär det att till gruppens förfogande kommer att ställas särskilda resurser för att underlätta för företag att etablera sig i länsdelen? Det är rätt viktigt att vi får besked om vad det är för sorts resurser som industriministern tänker föreslå att regeringen skall ställa till gruppens förfogande.

I dagarna har regeringen fått ytterligare en påstötning om angelägenheten av att snabba åtgärder vidtas för att klara bekymren inom tekobranschen. Det är arbetsmarknadsstyrelsen som har gjort sig påmind, bl. a. på grund av nedläggningshotet vid Strands Konfektions AB i Katrineholm.

Jag lyssnade till industriministern här i kammaren för någon tid sedan, närmare bestämt den 9 februari, i en replikväxling med Svante Lundkvist, där industriministern gjorde gällande att regeringen framlagt ett förslag som innefattade en plan för tekoindustrin. Industriministern menade att den socialdemokratiska delen av utskottet valt att skjuta upp behandlingen av propositionen och att därför ansvaret för förseningarna i arbetet med att få fram en sådan plan skulle åvila socialdemokraterna. Jag lyssnade på detta uttalande med en viss förvåning och vill därför till sist fråga industriministern: Vad är det för plan för beklädnadsindustrin som regeringen har presenterat?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det var rätt mycket som Rune Carlstein hann med i sitt långa anförande, som spände över det mesta här i världen. Jag vill ta upp de mera

konkreta frågorna.

Rune Carlstein efterlyser en redovisning av statens insatser för att främja lokalisering till Borås. Det har inte varit möjligt att göra en sådan, eftersom det alltid måste vara fråga om en förutsättningslös och hypotetisk diskussion med företaget. Företagets kalkyler, som har redovisats för oss och som det inte har funnits grundad anledning att ifrågasätta, har varit underlag för ett krav på direkta subsidier – direkta driftstillskott i en form som vi inte tillämpar i vårt land och som inte heller någon mig veterligt ens kommit på tanken att motionera om här i riksdagen. Det är alltså främmande för svensk näringspolitik att ge driftbidrag för att vidmakthålla en lokalisering.

Att Rune Carlstein sedan tar företagsstyrelsens beslut i ärendet, i vars behandling de anställdas representanter har varit med, till intäkt för ett utfall mot centerpartiet är litet långsökt. Jag vet inte vilken politisk uppfattning ledamöterna av Scan Västs styrelse har. Jag vet bara att den centralisering av företagets produktion och förädlingsverksamhet som visat sig vara nödvändig från centerpartiets synpunkt är olycklig. Den fortgående befolkningskoncentration – som vi har reserverat oss mot i alla sammanhang men som Rune Carlsteins parti under livliga hejarop har påskyndat i varje fall genom hela 1960-talet – har sin förklaring i brister i samhällsorganisationen, som vi har kritiserat ganska samstämmigt under årens lopp. Att man har fått en koncentration till storstadsregioner, som också styr förädlingsindustrins lokalisering, är emellertid mot den bakgrunden inte så underligt. Men herr Rune Carlstein kanske bör betänka litet grand var ansvaret för den samhällsutvecklingen i själva verket ligger.

Problemet med ett företag av denna karaktär är ju att det tillhör en organisation med 29 000 anställda och att dessas arbetsinkomst konstituerar betalningsförmågan. Jag har inte grubblat över det, Rune Carlstein, men konsekvensen är ju att om man går ut till de 29 000 kooperativt anställda, spridda över hela Västsverige, och frågar om de är beredda att sänka sin arbetsinkomst i viss omfattning för att täcka det driftunderskott som man skulle kunna motse i Borås, så är det jämförligt med att man skulle gå ut på en arbetsplats och fråga om arbetare och tjänstemän är beredda att sänka sin lön för att uppnå vissa lokaliseringspolitiska mål. Jag tror inte att Rune Carlstein skulle vara beredd att medverka till något sådant.

Företagen, inte minst de lantbrukskooperativa företagen, har ett socialt ansvar. Det är därför vi har tagit initiativet till att även lantbrukskooperativa företag nu ingår i det etableringssamråd som vi har. Vi har alltså möjligheter att fortlöpande få en redovisning av företagens dispositioner och att i ett tidigt skede komma in i en konstruktiv diskussion beträffande planeringen av företagets drift. Det gäller i hög grad också lantbrukskooperationen.

På frågan om jag är beredd att mobilisera ytterligare insatser i Borås är svaret ja. Det ligger i beslutet att göra Borås till en grå zon att man är beredd – vi har gjort en generell utfästelse härom – att till nylokalisering och nyetablering i Borås använda de lokaliseringspolitiska instrumenten.

Särskilda resurser till arbetsgrupperna avser resurser för att grupperna med skyndsamhet och effektivitet skall kunna bedriva sitt arbete. Avsikten är att

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

---

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

när resultaten av gruppernas arbete skall föras ut till konkret förverkligande, skall det finnas möjligheter att utnyttja de instrument man redan har inom näringspolitiken och lokaliseringspolitiken.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag är ledsen om jag har tagit alltför mycket av industriministerns tid. Såvitt jag kan döma av mitt manus gällde mitt anförande två frågor, dels Scan Väst, dels sysselsättningssituationen i Borås. Något därutöver var det egentligen inte som jag talade om. Att talet skulle spänna om det mesta här i världen har jag litet svårt att förstå.

Om vi nu håller oss till Scan Väst, vill jag fråga om industriministern tycker att Scan Väst har handlat riktigt när man bestämde sig för att flytta från Borås? Det tycker inte framstående centerpartistiska kommunalmän i Borås att företagsledningen har gjort. Man försökte i Borås att få ett samtal med företaget i fråga på ett tidigt stadium för att hitta utvägar att behålla åtminstone den del av verksamheten som man hade i Borås. Det fanns också de lösningar som industriministern måste vara väl underrättad om efter samtalen i etableringsdelegationen. En samrådsgrupp hade också lagt fram vissa kompromisslösningar.

Det centerpartistiska ansvariga kommunalrådet i Borås var ganska förtvivlad när han skrev brev och talade om att då han i december månad sökte kontakt med Scan Västs ledning, fann man inte anledning till realdiskussioner eftersom utredningen då inte var framlagd. När kommunalrådet återkom i januari månad, fanns det inte anledning till realdiskussioner därför att då var utredningen klar, och den förordade Göteborg.

Det har alltså inte funnits några chanser att komma in i diskussioner med företaget i fråga.

Sedan är det dess värre så att jag inte har några möjligheter att diskutera de företagsekonomiska siffror som industriministern här något berör, därför att jag saknar helt faktaunderlag. Det finns inte något sådant underlag redovisat som man kan ta ställning till, utan här är man slagen till slant. Det är bara att hänvisa till att de företagsekonomiska utredningarna pekar hit eller dit, men sedan har man ingen chans att analysera dem för att se vad som är rätt och vad som är fel.

Det är klart att jag är besviken på de särskilda resurserna till arbetsgrupperna, eftersom de bara betyder att grupperna får ett administrationsbidrag; det är ju *det* frågan gäller och ingenting annat, och det är inte särdeles mycket att komma med i den situation som vi befinner oss i.

Jag fick inte något svar på min sista fråga om vad det är för plan för beklädnadsindustrins framtid i Sverige som regeringen har redovisat.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag kan inte ge något omdöme om ett enskilt företag – det må vara Scan Väst eller något annat – utom vad gäller relationerna till departementet, dvs. i det här fallet etableringsdelegationen. Där har jag ingen anmärkning att rikta mot företaget. Redan innan man hade skrivit under

etableringsavtalet var företaget inne i den samrådsprocess som etableringsdelegationen tillämpar. Kommunen får tala för sig själv.

Jag anser att man har rätt att begära av företagen att de i sina relationer med de anställda skall uppfylla kraven i de lagar och förordningar som finns och svara mot den praxis som har utbildats beträffande samrådet med de anställda. Jag har inte några mer exakta informationer om detta, men det förutsätter jag att företaget har skaffat sig.

Rune Carlstein är besviken över att de särskilda resurserna till arbetsgrupperna bara gäller de administrativa uppgifterna. Jag tycker inte att Rune Carlstein skall vara besviken på det, eftersom det här framför allt gäller att snabbt få en inventering av de alternativa sysselsättningsmöjligheter som föreligger i regionerna och få till stånd det snabba samråd mellan länsmyndigheterna som främst skall resultera i konkreta uppslag. När de konkreta uppslagen väl ligger på bordet kan jag försäkra Rune Carlstein att det i och för sig inte är några problem med att mobilisera resurser för att verkställa de konkreta seriösa projekten. Problemet i dag i Borås och i ort efter ort med vikande sysselsättning är ju bristen på alternativ sysselsättning. Nu tycker jag dock att vi ser en ljusning vid horisonten, och jag tror för min personliga del att man kan förvänta en expansion mot senare delen av det här året och en bit in i nästa år. Förhoppningsvis kommer den att lösa många av de problem som vi i dag upplever som mycket allvarliga.

När det gäller min diskussion med Svante Lundkvist angående en plan för beklädnadsindustrin så var det handelsministerns tankar i propositionen om en planmässig utveckling av tekoindustrin i riktning mot en försörjningsberedskapsnivå som jag avsåg. Det är, som jag ser det, ett mycket angeläget önskemål att man här i tid bromsar den förödande och tragiska nedgången i sysselsättningen inom tekoindustrin, så att man inte hamnar under en rimlig självförsörjningsnivå.

RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag förstår att industriministern inte kan stå här och kritisera ett enskilt företag, men industriministern skulle ändå kunna ha en uppfattning om ifall det här ärendet är handlagt på ett riktigt sätt eller inte. Det var det jag frågade om. Sedan spelar det ju ingen roll vilket företag det är, men skall man ha den metodiken i fortsättningen blir det ganska svårt att diskutera olika lokaliseringsfrågor och etableringsbeslut.

När det sedan gäller detta att arbetsgrupperna bara får administrationsbidrag säger industriministern att bara därigenom kan de ta fram projekt som är utvecklingsbara. Vad hjälper det? Vi har ju nu ett projekt – Scan Västs nya fabrik, som skulle etableras i Borås. Men vilka administrationsbidrag man än har så hjälper det inte att vi plockar fram projekt, om industriministern sedan konstaterar i etableringsdelegationen att det inte finns företagsmässiga grunder för etableringen. Det går ju alltid att konstruera sådana invändningar när vi inte har de samhällseliga resurserna för etablering i Boråsregionen. Det var ju de resurserna som saknades när det gällde Scan Väst.

Beträffande planen för beklädnadsindustrin fick jag bara det intrycket, när

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

jag hörde industriministern den 9 februari, att en sådan plan var framlagd. Så är ju inte fallet. Vad handelsministern har gjort är att han i propositionen 42 anmält att han har för avsikt att för regeringen framlägga en sådan plan. Det är en väsentlig skillnad mellan detta och att det skulle föreligga en plan. Vi väntar fortfarande på den, och det är synnerligen angeläget att den kommer snabbt.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det är väl naturligt att man i en diskussion om sysselsättningsproblemen i Boråsregionen tar upp frågan om tekoindustrin. Det är klart att jag för min del med särskilt intresse lyssnade till industriministerns svar på Rune Carlsteins fråga om den plan det här gällde.

Det förhåller sig precis som Rune Carlstein här har sagt, att industriministern i debatten med mig nyligen försökte ge ett intryck av att det fanns en plan och att socialdemokraternas agerande i näringsutskottet skulle vara ett hinder för regeringen att ta fram den här planen för tekoindustrin som numera också industriministern tydligen anser vara angelägen.

För det första var det ett enhälligt utskott som ville ha möjlighet till en mera samlad bedömning av tekofrågorna. De borgerliga har ju faktiskt majoritet i utskottet.

För det andra: Det här kravet på att snabbt få en samlad plan för tekoindustrin redovisad för riksdagen skulle enligt industriministerns argumentation vara något slags hinder för regeringen när det gällde att vidta åtgärder för att få fram en sådan plan – och dessutom ett hinder för regeringen när det gällde att åstadkomma nödvändigt rådrum för enheter som bör kunna ingå i planen. Det är ju med förlov sagt ett lysande exempel på den obotfärdiges förhinder. Jag tycker att industriministerns svar i dag ger besked om ungefär hur mycket det resonemang som industriministern förde i vår debatt var värt.

Nu har ju, som Rune Carlstein sagt, arbetsmarknadsstyrelsen kommit med en framställning som på alla punkter bestyrker att de åtgärder som vi har efterlyst i våra motioner – och som jag efterlyste i min fråga – borde vidtas omedelbart. Styrelsen betonar att det är angeläget att ställning tas till dessa frågor omgående. Riskerna är eljest uppenbara, säger styrelsen, att sådana enheter blir utslagna som på sikt borde ha de största förutsättningarna att överleva. Strands Konfektion i Katrineholm, som vi då diskuterade, är ett typexempel på en sådan enhet. Det finns fler, men för Strands var läget särskilt akut. Regeringens handläggning av Strandsärendet är av principiellt intresse, och det är därför som jag vill ta upp den frågan ytterligare i den här debatten.

Vad som har hänt vid Strands, där 150 anställda fick lämna jobben samma dag som arbetsmarknadsstyrelsen fattade beslut om sin framställning till regeringen, kan komma att hända vid flera företag.

Det är väl förståeligt om vi som frågar statsråden vill försöka att få ut något av substans i de svar man kommer med från regeringens sida. Industriministern påstod i vår debatt att han höll fortlöpande kontakt med Strands. Jag

har talat med företaget. Det har icke förekommit någon kontakt från industridepartementets sida efter det att vi hade vår debatt och fram till den dag då 150 anställda fick lämna företaget. Läget är nu att där finns 100 människor kvar som har arbete till april månad. Företaget är berett till nya diskussioner om möjligheten att hålla sysselsättningen för den skaran i gång så att man får ett rådrum som gör det möjligt att bättre bedöma vilken roll den här företagsenheten skulle kunna spela, när den plan finns framme som vi har krävt att regeringen skall redovisa för riksdagen.

Därför lyder min fråga: Är industriministern nu beredd att mot bakgrund av den framställning som har gjorts av arbetsmarknadsstyrelsen – och där både företagar- och löntagarrepresentanter är eniga – ta förnyad kontakt med Strands för att söka skapa rådrum för den verksamhet som f. n. pågår?

Jag ställer denna fråga så konkret knuten till Strands för att vi med ledning av industriministerns svar skall få veta något om hur han över huvud taget tänker agera i dessa frågor. Det är av betydande intresse för hela tekoindustrin och dess anställda, och det är inte minst av ett betydande intresse, föreställer jag mig, för Boråsregionen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Svante Lundkvist överraskar mig en aning när det gäller synen på hur frågor av den här karaktären rimligen bör handläggas.

Beträffande behovet av en plan för att dämpa nedgångstakten i sysselsättningen inom tekoindustrin är det en självklarhet att när en proposition bordlagts och då alltså är föremål för ett utskotts behandling har initiativet för just den fråga som propositionen behandlar gått över riksdagens avgörande. Det är självklart att beredskapen och det fortlöpande arbetet i departementet fortsätter. Det måste det göra för att man skall ha en handlingsberedskap. Men det anmärkningsvärda var, och det var det jag tillät mig att notera i debatten häromsistens med Svante Lundkvist, att socialdemokratin, som i tid och otid talar om planer och planmässighet, var med om – ni var eniga i utskottet, jag accepterar det – att fördröja behandlingen av propositionen och därmed också fördröja riksdagens ställningstagande till behovet av den här planen. Det var ju det som jag påtalade. Jag tyckte att det var något anmärkningsvärt med tanke på den värdering av planmässighet och det behov av en plan som Svante Lundkvist gjorde sig tolk för.

När det gäller arbetsmarknadsstyrelsens framställning om tekoindustrins situation så var den ingen överraskning för oss. Vi har haft underhandskontakter med både arbetsmarknadsverket och industriverket. Arbetsmarknadsverket har funnit det angeläget att officiellt manifestera sin inställning. Den som läser skrivelsen skall notera att dessvärre inte heller arbetsmarknadsverket i den här situationen har några konkreta förslag till åtgärder att komma med. Men man är liksom vi i departementet oroad av utvecklingen. Vi hade så sent som i går frågan uppe i tekobranschrådet, där branschen och facket är representerade och där vi ingående diskuterade de åtgärder som nu är av nöden. Vi fortsätter det arbetet i industri-, arbetsmarknads- och handelsdepartementens regi. Här pågår alltså ett arbete för att hitta handelspolitiskt

Tisdagen den
28 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

acceptabla former för att bromsa nedgången i tekoindustrin. Det är det frågan gäller. De uttalanden som har förekommit med krav på importrestriktioner har skadat våra möjligheter att gå fram här, eftersom de har väckt en internationell opinion som i dag är ett problem för oss och har gjort att våra möjligheter att hitta vägar är begränsade.

Svante Lundkvist vill göra gällande att vi inte har fortlöpande kontakter med Strands. Det är riktigt att vi inte har haft det sedan situationen hos Strands har upphört att vara akut och bevakningen har gått över till länsarbetsnämnden och arbetsmarknadsverket. Vi har haft fortlöpande kontakter med Strands tidigare. Industriverket har också haft sådana kontakter och kontakter med koncernledningen. Men vi har inte, inom ramen för de branschåtgärder som riksdagen gett oss möjlighet att vidtaga, haft någon rimlig chans att hjälpa Strands.

Som jag sade tidigare har koncernen utnyttjat vissa delar av branschstödet men inte alla. Man har alltså varit väl medveten om vad branschprogrammen erbjuder, men trots detta har man inte ansett sig kunna gå vidare. Menar Svante Lundkvist att vi skulle ta i anspråk helt nya medel som inte riksdagen har satt i våra händer? Vilka är det? Varför har man i så fall inte från socialdemokratisk sida motionerat om dessa nya undergörande medel, som skulle kunna göra att man går in i textilindustri efter textilindustri och säkrar sysselsättningen?

Jag tycker att Svante Lundkvist måste inse att det här inte är ett problem för enstaka företag. Det är ett problem för en hel bransch, som vi måste försöka lösa tillsammans om inte sysselsättningskonsekvenserna skall bli mycket bekymmersamma för de berörda orterna.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det är riktigt att det här är problem för en hel bransch. Det är därför vi har efterfrågat en plan. Fortfarande försöker alltså industriministern göra gällande, sedan vi fått klarlagt att det inte fanns någon plan i regeringens förslag i höstas, att det som egentligen pågick var tankegångar inom regeringen vilkas praktiska genomförande socialdemokraterna med sitt initiativ i näringsutskottet skulle ha förhindrat. Det är en omöjlig argumentering, herr industriminister, att försöka göra gällande att enstämiga krav på en plan – som vi har framställt – skulle vara ett hinder för regeringen när det gäller att lägga fram en sådan plan.

Sedan säger industriministern att han inte har haft några möjligheter att agera vid sidan av nu tillgängliga medel för stödåtgärder av lokaliseringpolitisk eller regionalpolitisk karaktär. Vad vi har hävdat hela tiden är att vi måste försöka skaffa ett rådrum för de företag som vi bedömer vara av den karaktären att de kan komma att ha sin plats inom ramen för en plan som vi så småningom får fram om regeringen skyndar på.

Den här uppfattningen hade också handelsministern. Han skrev i sin proposition: Det finns enligt min mening viss risk för att produktionskapacitet som är av väsentlig betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt kan försvinna under den tid den denna plan utarbetas. Med anledning

härav föreslår jag att särskilda medel ställs till regeringens förfogande för att ge regeringen möjlighet att omedelbart ingripa då företag eller företagsgrupp med försörjningsberedskapsviktig produktion hotas av nedläggning.

Dessa medel ställde riksdagen i sitt beslut i höstas till regeringens förfogande. Här har alltså industriministern, uppenbarligen sig själv ovetande, medel som riksdagen har ställt till förfogande för ett agerande just i den här typen av fall. Nu finns det en framställning från arbetsmarknadsstyrelsen som bestyrker att det är bråttom och att det måste ske någonting omedelbart.

Jag upprepar min fråga: Är industriministern beredd att ta förnyad kontakt med Strands för att diskutera möjligheterna att klara de 100 anställda som finns där i dag? Är industriministern beredd att genom en sådan kontakt ge besked till övriga tekoindustrier att industriministern tänker tillmötesgå den framställning som arbetsmarknadsstyrelsen gjort och om vilken företagar- och löntagarepresentanter är ense? Det är fråga om att göra det möjligt att medan planen blir färdig bevara de arbetstillfällena som så småningom skall ingå i planen. Det är fråga om att skapa det rådrum som över huvud taget skall göra en plan meningsfull.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag hoppas att det är felsägningar när Svante Lundkvist hänvisar till de regional- och lokaliseringpolitiska instrumenten när det gäller Strands situation. Vad som här kan komma i fråga är det branschprogram för textilindustrin som administreras av industriverket och som står öppet för industrier som Strands som Ljungströmskoncernen uppenbarligen inte har velat använda i fallet Strands. Där finns det strukturstöd, det överlevnadsstöd, som Svante Lundkvist här efterlyser. Riksdagen har beslutat om det; Svante Lundkvist har själv medverkat till detta.

Däremot är det ett grovt missförstånd att tro att de medel som skall användas för försörjningsberedskapsproduktion skulle stå till förfogande för tyngre herrkonfektion. Det överensstämmer inte med det uppdrag som riksdagen har givit oss. Vi hamnar där om nedgången fortsätter, så att vi blir tvungna att också av försörjningsberedskapsskäl ta hänsyn till den tyngre herrkonfektionen. Men vi är inte där ännu.

Svante Lundkvist bör ha en viss förståelse för att vi i den här regeringen har den aktningen för riksdagens beslut att vi strävar efter att uppfylla de regler som riksdagen fastställt för regeringens arbete.

Svante Lundkvist kräver att jag skall ta förnyad kontakt med Strands. Självfallet är jag beredd att ta en ny kontakt med Strands. Men Svante Lundkvist vill på detta sätt ge intryck av att vi i vår medelsarsenal skulle ha någonting utöver det som industriverket har till förfogande, alltså det branschprogram som står till förfogande för Strands, och det har vi inte. Det har inte heller oppositionen krävt, och för all del inte heller facket. Svante Lundkvist försöker slå blå dunster i ögonen på folk om han framhärdar i att vi skulle ha någonting extra att erbjuda vid direkta kontakter med textilföretagen. Arbetsmarknadsverket har inte krävt direktkontakter mellan departe-

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Borås*

mentet och företagen. Arbetsmarknadsverket har krävt att vi nu skall börja ta upp frågan om beredskapsnivån – det är andan och meningen i arbetsmarknadsverkets skrivelse. Om den saken har vi, som jag sade, en diskussion sedan några månader tillbaka. Det var uppe med facket och branschens representanter i tekobranschrådet i går.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsstyrelsen bedömer det så, att vi när det gäller den här typen av verksamhet nu befinner oss i den situation som handelsministern talade om i höstas, nämligen att försörjningsberedskapsviktig produktion hotas av nedläggning. Om industriministern har en annan uppfattning, så har han den gentemot vad arbetsmarknadsstyrelsen anser. Med arbetsmarknadsstyrelsens bedömning av läget står, såvitt jag kan förstå, de medel till förfogande som riksdagen i höstas anvisade.

Jag är förvånad över att industriministern på allt sätt försöker komma ifrån möjligheten att göra en insats i detta sammanhang, att ta upp diskussionen på nytt och med framställningen från arbetsmarknadsstyrelsen som bakgrund söka uppnå att man klarar de 100 arbetstillfällen som det nu är fråga om vid Strands, skapa ett rådtrum för att det företaget skall kunna bedömas på ett bättre sätt i ett större sammanhang.

Nu sade visserligen industriministern till slut att han är beredd att ta en förnyad diskussion, och det är jag tacksam för. Jag utgår från att den förnyade debatt som han har lovat ha med företaget skall föras från en positiv utgångspunkt och med den verkliga viljan från industriministerns sida att utnyttja de medel för att agera som han numera måste inse att han har.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1977/78:64 och 98 till skatteutskottet

1977/78:104 lagförslag 2 till socialförsäkringsutskottet, i övrigt till arbetsmarknadsutskottet

1977/78:107 till jordbruksutskottet

§ 9 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:1754 och 1755 till arbetsmarknadsutskottet

§ 10 Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1977/78:15

Skatteutskottets betänkanden 1977/78:24 och 25

Kulturutskottets betänkanden 1977/78:16 och 17

Trafikutskottets betänkande 1977/78:14
Näringsutskottets betänkande 1977/78:37

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

§ 11 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställning 1977/78:135

---

*Meddelande om
frågor*

§ 12 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle finansutskottets betänkande nr 15 samt skatteutskottets betänkanden nr 24 och 25 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 13 Anmälades och bordlades
Propositioner
1977/78:95 om anslaget Flygvapenförband: Forskning och utveckling
1977/78:115 om slopande av den s. k. radavgiften på tips

§ 14 Anmälades och bordlades
Motion
1977/78:1756 av Karin Ahrland och Daniel Tarschys med anledning av propositionen 1977/78:81 om vissa kommunala trafik- och trafiksäkerhetsfrågor m. m.

§ 15 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 28 februari

1977/78:316 av *Christina Rogestam* (c) till statsrådet Britt Mogård om fullföljande av SIA-reformen:

Under veckohelgen har företrädare för moderata samlingspartiet krävt att SIA-reformen skall uppskjutas på grund av bristande resurser i kommunerna och i statsbudgeten. Enligt tidningsuppgifter har även det för skolfrågor ansvariga statsrådet Britt Mogård instämt i detta krav.

Tidigare har regeringen uttalat att reformarbetet på skolans område skall fullföljas. Det är ytterst angeläget att så sker.

Mot denna bakgrund vill jag till statsrådet Britt Mogård ställa följande fråga:

Är det regeringens uppfattning att SIA-reformen skall fullföljas enligt tidigare fattade beslut?

1977/78:317 av *Lennart Pettersson* (s) till statsrådet Olof Johansson om planerna på en statens energistyrelse:

Enligt tidningsuppgifter, bl. a. i Dagens Nyheter den 12 februari 1978, avser energiministern att ta ifrån statens vattenfallsverk de långsiktiga planerings-

uppgifterna och överföra dessa till ett nytt centralt statligt ämbetsverk – statens energistyrelse. Planerna sägs vara att sammanföra Vattenfalls planeringsavdelning, delar av centrala driftsledningen, energibyran vid industriverket, energisparkommittén, nämnden för energiproduktionsforskning och energiforskningsdelegationen i det nya verket. Den som skall effektuera denna beställning är enligt uppgift en snabbutredning, som har att avlämna sitt förslag redan till hösten.

Till detta är att säga att det mycket väl kan vara så, att statens arbetsuppgifter på energiområdet bättre bedrivs i mera decentraliserade former än i det centraliserade energiverk som tycks föresväva energiministern. Under alla omständigheter är frågan om organisationsformerna på energiområdet något som bör utredas seriöst och inte hafsas fram på nolltid.

Mot denna bakgrund ber jag att få ställa följande frågor till energiministern:

1. Avser regeringen att ge den aktuella utredningen sedvanlig parlamentarisk sammansättning?

2. Avser ni vidare att ge utredningen sådana direktiv att såväl tidsmässiga som andra garantier ges för en *allsidig* prövning av lämpliga organisationsformer på energiområdet?

1977/78:318 av *Hans Alsén* (s) till socialministern om en ny kvinnoklinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala:

Behovet av ny kvinnoklinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala är väl dokumenterat. Förhållandena vid kliniken är oacceptabla för såväl patienter som personal. Efter en socialdemokratisk motion i frågan med förslag om projekteringsstart för bygget uttalade socialutskottet i sitt betänkande 1976/77:25 följande:

”Utskottet har inhämtat att kommittén för akademiska sjukhusets utbyggande avser att under april månad i år hos regeringen begära projekteringsstillstånd för en ny kvinnoklinikbyggnad. Då det är viktigt att lokalfrågan för kvinnokliniken löses, förutsätter utskottet att regeringen tar positiv ställning i frågan utan dröjsmål.”

I årets budgetproposition konstaterar föredragande statsrådet:

”Byggnadskommittén har begärt att få i uppdrag att projektera för en nybyggnad för kvinnokliniken. Regeringens prövning av förslaget är ännu inte avslutad.”

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga socialministern:

När kan regeringens ställningstagande till frågan om start av projekteringsarbetet för ny kvinnoklinikbyggnad vid akademiska sjukhuset förväntas ske?

1977/78:319 av *Alf Wennerfors* (m) till budgetministern om tilläggsdirektiv till 1976 års fastighetstaxeringskommitté, m. m.:

När avser statsrådet att utfärda utlovade tilläggsdirektiv till 1976 års

fastighetstaxeringskommitté samt komplettera utredningens parlamentariker?

1977/78:320 av *Bernt Nilsson* (s) till industriministern om åtgärder för att bibehålla sysselsättningen vid glashyttan i Björkshult:

Glashyttan i Björkshult har nyligen försatts i konkurs. Detta innebär att sysselsättningen för de ca 50 anställda för mycket oviss. Björkshult ligger i Högsby kommun i Kalmar län, och orten är så belägen att några alternativ till dessa arbetstillfällen i nuläget knappast finns att uppbringa, inte ens på rimligt pendelavstånd.

Länsstyrelsen har nyligen behandlat en ansökan om lokaliseringstöd till Glashyttan i Björkshult och fann därvid att dessa arbetstillfällen var av stort värde för de anställda i orten Björkshult och Högsby kommun och att stora ansträngningar måste göra för att bibehålla dessa. Ny intressent finns således om lokaliseringstöd erhålls, vilket länsstyrelsen tillstyrkt. På förslag av regeringen beslöts för en tid sedan att Högsby kommun skall tillhöra den s. k. grå zonen.

Med det anförda vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Vill regeringen medverka till att de anställda på Glashyttan i Björkshult ges fortsatt sysselsättning vid hyttan?

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.57.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 84

Tisdagen den
28 februari 1978

---

*Meddelande om
frågor*